

pouk v grščini nekoliko skrčil, sicer se pa tudi v Nemčiji učita po dva novejša jezika na gimnaziji in bi tudi na Primorskem bilo moč se naučiti slovanščine, italijanščine in nemščine, poslednjo iz skupnih državnih ozirov.

Nemški konservativni list tudi svetuje, da bi otroci že iz ljudskih šol prinesli nekoliko znanja družega deželnega jezika v srednje šole. Priporoča v ta namen, da bi otroke pošiljali iz slovanskih krajev v nemške kraje, iz nemških pa v slovanske v šolo. Če tudi se je morda to nekdanj praktikiralo, vendar po našem mnenju za sedanj čas ne ugaja. V ljudskih šolah se mora poduk vršiti na podlagi materinščine, drugače ne dosega svojega namena. Sedaj se v ljudski šoli otroci morajo marsikaj učiti, kar nekdanj ni bilo treba in torej ne morejo prejšnje razmere biti za nikako merilo. Tudi bi tako pošiljanje otrok v oddaljene kraje šolanje jako podražilo. Sicer je po Slovenskem že v tem oziru preskrbljeno, ker se na večrazrednicah uči že tudi nemščina, sicer bi pa pač tudi brez tega znanja z intenzivnejšim učenjem tudi se učenci že priučili tega jezika.

V vsem moramo reči, da nas nasveti tega konservativnega politika jako vesele, da se le pokaže resna volja jih izvesti v vseh meševitih deželah, ne pa samo ondu, kjer bi utegnilo to biti le Nemcem, ali pa nemščini v korist. Ako se bode pa drugače postopalo, pa Slovani taki prevstroji ne morejo skazati nobenega zaupanja in bodo zadela na nepremagljive težave. Misel, da je Avstrija nemška država se mora opustiti, po tem se bode že našel pot iz nasprotstva raznih narodnostih; dokler se bode pri vsem le na to gledalo, kako bi se le utrdilo prvenstvo Nemcev, tako dolgo je pa zastoj vsako prizadevanje pomiriti avstrijske narode.

Politični pregled.

Deželni zbori. — Koroški deželni zbor je takoj v začetku zborovanja pokazal svoje pravicoljubje. Slovenskega poslanca Einspielerja zopet niso izvolili v noben odsek, Muri je pa voljen v dva manj važna odseka, kjer ne bode imel dosti priložnosti za uspešno delovanje v nobenem oziru. V češkem in koroškem deželnem zboru se je od nemškonarodne strani sprožila misel, da se vpeljejo v kmetskih občinah neposredne volitve, kar bi pač bilo jedino prav. Volitve po volilnih možeh so vsekako nekaj poniževalnega za kmete. Češki deželni zbor je pa že v prvem branji zavrgel Vašatyjev predlog, da bi za volitev načelnikov okrajnim zastopom ne bilo potrebno cesarskega potrjenja. V dolnjeavstrijskem deželnem zboru je bila burna seja, ko je od strani protisemitov se predlagalo, da se ponižajo preskrbninski stroški v dunajskih bolnicah z 1 gld. 20 kr. na jeden goldinar, kot so bili poprej. Pri tem so pa protisemitje bili jeli napadati dunajsko vseučilišče, katero se vedno bolj požiduje Židovske profesorje je pa zagovarjal rektor Müller, pa ne posebno srečno Lueger ga je posebno hudo obdelal, da se katoliški duhovnik Müller poteguje za židovski značaj vseučilišča. Židovski listi pa sedaj rektorju slavo pojo in hvalijo njegovo pravičnost in učenost. Označljivo za sedanj položaj je pa tudi, da se tudi v tem slučaju posebno vjemajo z židovskimi liberalci nemški konservativci in mahajo po protisemitih, kateri so bili tako predrzni, da so se celo proti duhovniku upali braniti katoliški značaj dunajskega vseučilišča. — V gališkem deželnem zboru so Ru-

muni predlagali znatno razširjenje volilne pravice. Njih predlog pa nima dosti upanja da bi bil vsprejet, če tudi ga podpirajo nekateri liberalnejši Poljaki. Mnogo deželnih poslancev se namreč boji za svoje mandate.

Slovenščina v Gradci. — Lani je štajarski deželni zbor bil sklenil, da bi se na deželni realki v Gradei začela poučevati tudi slovenščina. Gospodje namreč začenjajo spoznavati, da brez znanja slovenščine ne bode mogoče poslovati mej štajarskimi Slovenci. Ta sklep pa vendar ni imel nobenega uspeha, kakor razvidimo iz poročila deželnega odbora. Ondu se namreč poroča, da Gradec ni pravi kraj za slovenski pouk, kajti vsi dijaki se rajši uče angleščine nego slovenščine. Mi se temu ne čudimo. Nemški listi so razkričali slovenski jezik za barbarsk in torej ni čuda, če nemška mladina zanj nima simpatij. Sicer je pa za Nemce tudi ložja sorodna angleščina, nego pa slovenščina. Sklep deželnega zbora torej ne bode imel zaželenega uspeha in Nemci ne bodo še mogli povsod izpodrivati Slovencev. Gospodje se bodo le mogli sprijazniti z mislijo, da se na Slovenskem morajo nastavljeni slovenski uradniki, kajti Slovenci hočemo vedno odločneje zahtevati, da mora vsak uradnik na Slovenskem biti tudi slovenščine zmožen.

Ogersko. — Sedaj še nimajo ministerstva. V soboto se je cesar povrnil v Budimpešto in začele so se znova avdi-jence in ban je dobil nalog, da sestavi novo vlado, kar mu pa ne gre posebno gladko. Liberalna stranka mu nič prav ne zupa. Boji se namreč, da bi ne začel kake drugačne politike, skrajna levica mu bode pa napovedala najhujši boj. Narodna stranka najbrž ne bode podpirala nove vlade. Zaradi tega se najbrž nova vlada ne bode mogla dolgo obdržati. Prišlo bode kmalu do daljše premembe, ki se pa ne ve, na katero stran se obrne, dobe li liberalci zopet prejšnjo veljavo, ali pride kaka konservativna stranka na površje. Skoro bi pa rekli, da je prvo verjetnejše, ker ogerski konservativci ne kažejo nobenega posebnega življenja.

Katoliška stranka na Ogerskem. — Na Ogerskem se snuje neka katoliška stranka, in se je objavil že nekaj njen program. Za nas je najvažnejše to, kako politiko se bode držala v narodnem oziru. Reči pa moramo, da njen program baš v tem oziru dosti dobrega ne obeta. Govori se res nekaj o tem, da se bode ozirala tudi na druge narodnosti, a naglašava se posebno prvenstvo madjarščine. S tem je pa dosti povedano. Pomadjarjevalo se bode, če pride katoliška stranka na krmilo, ravno tako kakor se sedaj. Drugače tudi ni pričakovati, ker se že sedaj po Ogerskem razširja madjarizacija tudi po šolah, katere vzdržujejo škofje. Zato se bodo pa ogerski Slovani morali le samostojno organizovati in nobeni madjarski stranki delati tlake. Novi katoliški stranki bodo morali dati naravnost razumeti, da jo bodo podpirali jedino, če se postavi na stališče narodne enakopravnosti.

Bolgarija. — V smislu sklepa, katerega je storilo so-branje glede pomiloščenja političnih zločincev, vrnil se je Cankov v Bolgarijo, oziroma izpustil iz zapore Karavelov. Cankovu so se peljali prijatelji s separatnim vlakom do bolgarske meje nasproti. — Vojno sodišče je pričelo zadnji čas preiskovati stvar o umoru finančnega ministra Belčeva in preiskava je napravila sum na Stambulova. češ, da je ta posredno ali neposredno kriv umora. Preiskovalni sodnik je izdal ukaz, naj se Stambulov zapre, toda mestni načelnik Marinov je za zdaj preprečil izvršitev posredovanjem vojnega ministra in diplomacije.

Rusija. — Car Nikolaj II. je poveril posebno komisijo, da napravi načrt zakona, vsled katerega, naj bi se položaj onih, ki so administrativno poslani v Sibirijo, in onih, ki imajo ondi pretrpeti kazni, znatno zboljšal. — Poroča se, da je varšavskim oblastim došlo povelje, da je na postajah zopet obesiti poljske napise, koje je dal sneti prejšnji guverner general Gurko. Razpuščena poljska kmetijska družba se zopet osnuje in pomiloste se oni, ki so bili obsojeni povodom slav-

nosti Kilinskega. ¶— Vidi se, da hoče biti Ruska pod svojem sedanjim generalnim guvernerjem v Varšavi, grofom Šuvalov-om povsem pravična težnjam Poljakom. Eden prvih ruskih listov piše glede odnošajev v ruski Poljski: „Z ruske strani se ne sme in se ne bode oviral razvoj poljskega delovanja na polji industrije, znanosti in lepih umetnostij, samoupravo pa je dovoliti Poljakom še le potem, ko se bode videlo, da so postali zvesti podaniki svoje velike domovine, na katero so priklje-njeni za vedno z železno roko zgodovine“. Temu v pojasnilo bodi povedano, kar Poljaki sami priznajo, da je na Ruskem mej Poljaki mnogo upornih življev, to je vednih nezadovoljnežev.

Francija. — Ker je tudi vojaško prizivno sodišče potrdilo obsodbo kapitana Dreyfusa, je bil dne 5. t. m. na dvorišči vojaške šole v Parizu degradovan izdajalec Dreyfus. Na dvorišču so stali v treh krdelih vojski vseh vrst. Vsak v Parizu garnizujoč polk je poslal po edno stotnijo. Vojaška straža je pripeljala Dreyfusa. General Darras je rekel: Alfred Dreyfus, vi niste vredni nositi francoskega orožja. V imenu zakona Vas degradujemo. Dreyfus je zakričal: Recite Franciji, da sem nedolžen! Živela Francija! Ko so vojaki strgali z Dreyfusa vse vojaške distinkcije, izročili so ga orožnikom, ki so ga peljali v civilni zapor.

Afrika. — Vest o odjenju Madagaskarcev nasproti Franciji se ne potrjuje. Madagaskarci se nočejo lepim potom pobotati z Francozi. Izvanredni poslanec francoske vlade pri madagaskarski vladi se vrne v kratkem v Francijo. Francoski vladi vidi se torej potrebno pripravljati za vojsko proti Madagaskarju, ki se prične na pomlad, če se poprej kakim izvanrednim potom ne doseže mir.

Azija. — Najnovejša poročila vedo povedati, da Japonska napram Kitajski noče miru v kljub resnemu prizadevanju slednje. Mnenje je, da bodo sedanja pogajanja se razbila in da bodo Japonci še le sklenili mir ko vzamejo Peking, središče Kitajske. — V San-Franciscu v Ameriki so prišli na sled tajnemu društvu Kitajcev, katerega naloga je vreči na Kitajskem dinastijo Mandžu. Društvo, ki šteje do 3000 članov in razpolaga z znatnimi sredstvi je že odposlalo na Kitajsko mnogo orožja in odposlancev, ki naj vzbude narod k vstaji.

Obrtnija.

Električna razsvetljava v Ljubljani.

(Dalje.)

Po tem proračunu bi stalo stavbišče 8000 gold., stavbe v centrali 51.000 gld., 3 parni kotli, s potrebnimi cevmi, 3 parni stroji po 200 konjskih sil, priprava za čiščenje vode, potrebne sesalke, premični žrjav, bi vkupe stalo 79.000 gld. Električni stroji v centrali in sicer, 3 dinamoelektrični stroji, ki dajejo mir menjajoče toke po 2000 voltov in ter činijo 125.000 voltov, in 3 dinamo-električni stroji za istomerne toke za vzbujenje magnetizma v prvih z dovoznino in postavljenjem bi stali 38.000 gld. Električna uprava v centrali, kakor razni aparati za merjenje jakosti in napetosti tokov, reostati in vreditev električne razsvetljave v centrali se je vkupe računalo na 7704 gld. Razni aparati za merjenje strojev v elektrovodni mreži, razna orodja in rezervni deli dinamo-električnih strojev bi stali 3705 gld. Glavni ali prvotni podzemeljski kabelj bi z vsem potrebnim stal 66.807 gl., električna mreža za razsvetljava uličnih cest pa 59.255

gld. Transformatorji za mestno in zasebno razsvetljava bi stali vkupe 32.900 gld., 300 obločnih in 856 žarnih svetilnic, kandelabri in držala in vsa oprava za mestno razsvetljava bi stalo 22.726 gld. 45. elektroštevcev je odsek računal s 4450 gld. Stavbeno vodstvo in drugi stroški so se pa proračunali na 16.408 gld. Torej bi vsa električna naprava skupaj stala 390.000 gld., ali blizu 400.000 gld.

Iz proračuna je razvidno, da bi znašali vsi stroški za električno napravo 390.000 gld. To je pač vsota, o kateri je treba, predno se dovoli, pomisliti, je li upanja, da bi se naložila plodonosno pri tem podjetju ali ne.

Odsek je sestavil tudi račun v letnih stroških in dohodkih električne naprave in sploh račun o rentabiliteti vsega podjetja.

A. Letni stroški.

I. Plače, mezde, upravni stroški:

1. Uprava (knjigovodstvo) 1000 gld.
2. Vodstvo v centrali: 1. inženjer kot vodja vse naprave 1800 gld., 1 magaciner 600 gld., 1 sluga 400 gl., 1 vratar 400 gld. Skupaj 3200.
3. Osojbe pri strojih: 2 mašinista po 700 gld., 2 mazača po 450 gld., 2 kurjača po 600 gld., 3 pomožni delavci po 450 gld., 3 pazniki pri električnih aparatih po 700 gld. Kar znaša skupaj 6950.
4. Vnanja služba: 1 elektrotehniški montér 1000 gld., 2 pomočnika po 500 gld., pavšal za prižiganje svetilnic 500 gld. Skupaj 2500 gld.
5. Splošni stroški, to je davek, zavarovalnina proti ognju in nezgodam, pisarniške potrebe, tiskovine 1800 gl.

II. Uporaba materijala:

1. Uporaba materijala v centrali. a) Kurivo: 30 obločnih svetilnic (á istovredna, kakor 6 žarnic), svetečih 3 ure na dan, daje na leto za jedno žarnico 32.850×6 je 197.100 ur, 428 mestnih žarnic, svetečih vsaka po 1120 ur na leto, daje za jedno žarnico 479.360 ur, 428 mestnih žarnic, svetečih vsaka po 2760 ur na leto, daje za jedno žarnico 1.181.280 ur, 4000 privatnih žarnic, kojih sveti vsaka poprečno na leto 600 ur, daje za jedno žarnico 2.400.000 ur. Skupaj na leto 4.257.740 ur svetljenja za jedno žarnico s svetljivostjo 16 norm. sveč. Za ta učinek se potrebuje v centrali 425.774 jedno uro delujočih konjskih sil. Ako je instaliranih motorjev za 50 konjskih sil, in ako dela vsak motor 8 ur na dan in 300 dnij na leto, potrebuje se za ta učinek v centrali, ker daje 62.5 konjskih sil na parnem stroji le 50 na motorju 150.000 jedno uro delujočih konjskih sil. Skupni učinek na leto 575.774 ali v okroglem številu na leto 580.000 jedno uro delujočih konjskih sil. Za jedno parno konjsko silo se potrebuje 9 kg. pare, z jednim kg., fohndsдорfskega premoga se dobi $6\frac{1}{2}$ kg. pare. Torej se potrebuje premoga na leto:

$$\frac{580.000 \times 9}{6.5} = 803.077 \text{ kg. po } 1:1 = 8833 \text{ gld.}$$

85 kr., 25 odstotkov privrška za zažiganje in sesalke 2208 gld. 47 kr. b) Maža za stroje in tvarina za sna-